ISSN 1308-2698

arte 23

SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi yayınıdır. • Mayıs-Haziran 2019 • Cilt 12 • Sayı 23

SDÜ GÜZEL SANATLAR
FAKÜLTESİ

ISSN: 1308-2698

SDÜ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

arte

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SANAT DERGİSİ

SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi
2019, Cilt:12, Sayı:23 Haziran

ART-E Art Journal of Fine Arts Faculty
2019, Vol:12, No:23, June

HAKEMLİ DERGİ//REFEREED JOURNAL

İmtiyaz Sahibi //Owner of the Journal
Prof. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT

Editörler//Editors
Dr. Öğr. Üyesi Ece ÇALIŞ ZEĞEREK
Dr. Öğr. Üyesi Güler BEK ARAT
Doç. Dr. Mustafa GENÇ
Prof. Olcay ATASEVEN

Editör Yardımcıları //Assistants Editor
Arş. Gör. Hatice Köklü
Arş. Gör. Mavi Çakmakçı
Arş. Gör. Hüseyin Deniz

Düzelti //Revision
Arş. Gör. Hatice Köklü
Arş. Gör. Mavi Çakmakçı
Arş. Gör. Hüseyin Deniz

Yayın Kurulu//Editorial Board
Prof. Dr. Bilge Hürmüzlü Kortholt
Prof. Olcay Ataseven
Prof. Yusuf Keş
Doç. Dr. Ömer Türkmenoğlu
Doç. Dr. Mustafa Genç
Doç. Mehmet Özkartal
Doç. N. Rengin Oyman
Doç. Serap Ünal
Dr. Öğr. Üyesi Nil Ünlü Aycıl
Dr. Öğr. Üyesi Özgün Can
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Kodal

Danışma Kurulu// Advisory Board
Prof. Dr. Hülya Nutku
Prof. Dr. Sitare Turan Bakır
Prof. Dr. Selda Kulluk Yerdelen
Prof. Dr. Saliha Ağaç
Prof. Dr. Biret Tavman Ertuğrul
Prof. Dr. Sezer Akarcalı
Prof. Dr. Doğan Günay
Prof. Dr. Zeynep Erdoğan
Prof. Dr. Mevlüt Albayrak
Prof. Dr. Semra Daşçı
Prof. Şerife Atlıhan
Prof. Dr. Oğuz Adanır
Prof. Namık Kemal Sarıkavak
Prof. Atilla Atar
Prof. Nesrin Önlü
Prof. Soner Genç
Prof. Mustafa Yüksel
Prof. Zahit Büyükişliyen
Prof. Halil Yoleri
Prof. Hayri Esmer
Prof. Ali Tomak
Prof. Nuray Yılmaz
Prof. Dr. Uğur Atan
Prof. Sefa Çeliksap
Doç. Dr. Zeynep Yasa Yaman
Doç. Dr. Çetin Türkyılmaz
Doç. Aycan Özçimen
Doç. Dr. Ezgi Babacan
Dr. Öğr. Üyesi Murat Çağlar
Dr. Öğr. Üyesi Gülnur Duran

Elektronik Yayın Yönetimi ve Tasarım
Web Management and Design
Dr. Öğr. Üyesi Ece Çalış Zeğerek
Arş. Gör. Hüseyin Deniz

ART-E yılda iki kez yayınlanan, hakemli, bilimsel bir e-dergidir. Dergide yayınlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek koşuluyla alıntı yapılabilir. Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına-yazarlarına aittir.

SDÜ Arte - Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, TÜBİTAK, EBSCO'nun Art Source veri tabanı ve SOBİAD Sosyal Bilimler Atıf Dizini tarafından taranmaktadır.

SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi
2019, Sayı: 23, Cilt: 12, Haziran

ART-E Art Journal of Fine Arts Faculty
2019, Vol:12, No:23, June

İÇİNDEKİLER//CONTENTS

Makaleler//Articles	Sayfa//Page
• **Sanem Odabaşı, Yüksel Şahin** Moda Tasarımı Eğitiminde Sürdürülebilirlik Üzerine Yaklaşımlar *Approaches On Sustainability in Fashion Design Education*	1-25
• **Esin Hasgül, Emel Birer** Temel Tasarım Eğitiminde Bauhaus Etkisinin Mimari Tasarıma Yansımaları *The Effect of Bauhaus School on Space Production in Basic Design Education*	26-42
• **Ümit Demir, Eralp Altun** Üniversite Öğrencilerinin Eğitsel Yazılım Arayüz Renk Tasarımı Seçimlerinde Kişiliğin Etkisinin İncelenmesi *Investigation of The Effect of Personality on The University Students' Educational Software Interface Color Design Choices*	43-64
• **Kaan Öztutgan, Fatih Akbulut** Müzikal Deşifrenin Boyutları ve Etken Faktörleri *Dimensions of The Musical Sight-Reading and Effectıve Factors*	65-87
• **Deniz Balık Lökçe** Tasarım Nesnesi Olarak Çağdaş Mimarlık Monografileri *Contemporary Architecture Monographs as Design Objects*	88-109
• **Tuğba Ayas Önol** A New Mode of Relationality Bersani and Dutoit's Caravaggio *Yeni Bir İlişkisellik Kipi: Bersani Ve Dutoit'in Caravaggio'su*	110-125
• **Timur Bilir** Bozüyük Kasım Paşa Cami Süsleme Programı *Bozuyuk Kasım Pasha Mosque Ornamentation Program*	126-141
• **Serkan Çalışkan** Jake ve Dinos Chapman'ın Eserlerinde Yeniden Üretim ve Francisco Goya İlişkisi *Connection Between Reproduction And Francisco Goya in The Works of Jake And Dinos Chapman*	142-156

• **Sonat Coşkuner** Koro Eğitimi ve Performansında Soundpainting Yaklaşımı *Soundpainting Approach in Choir Education And Performance*	157-166
• **Serkan Sipahi, Şebnem Ertaş** Türkiye'de Mimarlık Alanında Antropometrik Veri Bankası Oluşturmaya Yönelik Bir Bakış Açısı Caesar Projesi *A Perspective To Setting Up Anthropometric Data Bank For Field of Architecture in Turkey: Caesar Project*	167-184
• **Hakan Çiloğlu** Türk Halı Sanatının Kompozisyon ve Desenlerinde Miktar Kavramı The Concept of Quantity in The Composition And Patterns Of Turkish Carpet Art	185-193
• **Tarık Emre Kırhallı, Rıfat Gökhan Koçyiğit** Mimarlık Kuramlarında Değişen Estetik Yaklaşımları Yeniden Düşünmek *Rethinking Changing Aesthetic Approaches in Architectural Theories*	194- 222
• **Ayşe Tanrıver Celasin** Osmanlı Yazma Eserlerinde Murassa (Mücevherli) Kitap Kapları *Jewelled Book Covers (Murassa) on Ottoman Manuscript*	223-237
• **Deniz Demirarslan** Antik Dönem Oturma Mobilyasının Öyküsü ve Tarihsel Süreçteki Yansımalar *The Story of Sitting Furniture in Ancient Period and the Reflection of Historical Process*	238-270
• **Metin Uçar** Narkissos Mitinin Görsel Sanatlara Yansıması *Reflection of Narcissus Myth on Visual Arts*	271-288

SDÜ ART-E
Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi
Haziran'19 Cilt:12 Sayı:23
ISSN 1308-2698

TÜRK HALI SANATININ KOMPOZİSYON VE DESENLERİNDE MİKTAR KAVRAMI*

THE CONCEPT OF QUANTİTY İN THE COMPOSİTİON AND PATTERNS OF TURKİSH CARPET ART

Hakan Çiloğlu**

Öz

Geçen zaman sürecinde tüm unsurlar, miktar içeren yaşam prensiplerinden oluşur. Hayat dediğimiz yaşam süreci içinde en önemli iki temel kavram zaman ve başlangıç – bitiş kavramlarıdır. Başlangıç, gelişme ve bitiş serüvenini kapsayan yaşam kompozisyonların karşı duramadığı tek şey zamandır. İçinde yaşadığımız doğaya baktığımızda yaşamın her saniyesinde ve her şeyde başlangıç ve bitiş çizgisi arasındaki geçişler gözlemlenebilir. Doğanın yaşam prensiplerinin zamana bağlı değişen miktar kavramları gizemli anlatımla, geometrik zengin desen kompozisyonları ve motiflerle halıların yüzeyinde yer almaktadır. Hayatın sonsuzluk özlemi ve doğadaki yaşam farkındalığı; duygu ve düşüncelerin yüklendiği giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini kapsayan estetik kompozisyonlarla şekillenir. Türk halı sanatında miktar içeren kompozisyonlar çeşitlilik gösterir. Orta zeminde gökyüzü, güneş ya da büyük yıldız grubu desenler, hayatın belirli, dışına çıkılamayan kararlı yapısını temsil eden, tek ya da tekrar eden kare - dikdörtgen kompozisyonlarla yer alırlar. Kompozisyon ve desenlerde miktar kavramının diğer temsilcisi mihrap desenli halılardır. Mihraplı desenler bazen üç, bazen de tek desenli olabilmektedir. Türk sanatı içinde önemli bir yere sahip olan halılarda en önemli konu, fonksiyonel yapılarının ötesinde gözlem, farkındalık ve düşüncenin üstün estetik anlayışla ifade edilerek, son derece başarılı kompozisyon, desen ve motiflerle yansıtılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Halı, Kompozisyon, Desen, Motif, Form, Estetik.

Abstract

In the elapsed time period, all elements are composed of life principles that contain quantity. The two most important concepts in the life process we call life are time and beginning - ending concepts. The only thing that the compositions of life, including the beginning, development, and ending adventure, cannot stand against is time. When we look at the nature we live in, we can observe the transitions between the beginning and the finish line in every second of life. Time-varying concepts of life principles of nature are given on the surface of carpets with mysterious expression and geometric rich pattern compositions and motifs. Life's eternity and life awareness in nature; emotions and thoughts are shaped by aesthetic compositions covering the introduction, development and conclusion sections. In Turkish carpet art, compositions with quantity vary. Sky, sun or large star group patterns on the middle floor are represented by single or repeating square - rectangular compositions that represent the specific, non - removable stable structure of life. The other representative of the concept of quantity in compositions and patterns are the mihrab patterned carpets. Patterns with mihrabs can sometimes have three or sometimes single patterns. The most important issue in the carpets which have an important place in Turkish art is that beyond the functional structures, observation, awareness and thought are expressed

Araştırma Makalesi // Başvuru tarihi 07.03.2019 - Kabul tarihi: 28.06.2019.
* Dr. Öğr. Üyesi , Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı - Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı, hakanciloglu@marmara.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-7461-2355.

with superior aesthetic understanding and are reflected with highly successful compositions, patterns and motifs.

Keywords: Carpet, Composition, Pattern, Motif, Form, Aesthetic.

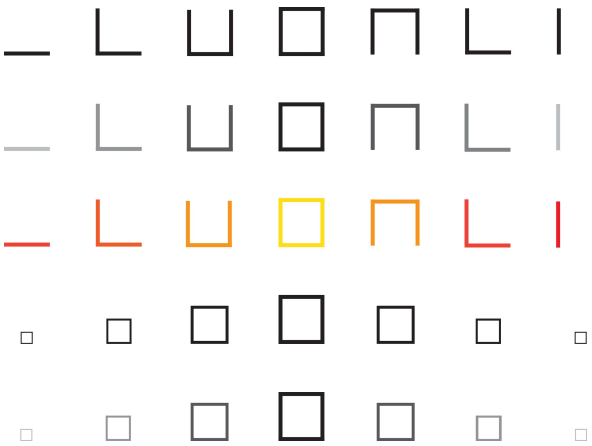
1. GİRİŞ

Kayıp giden zaman kavramında tüm unsurlar, miktar içeren yaşam prensiplerinden oluşur. Hayat dediğimiz yaşam süreci içinde en önemli iki temel kavram zaman ve başlangıç – bitiş kavramlarıdır. Başlangıç, gelişme ve bitiş serüveninden oluşan yaşam kompozisyonların karşı duramadığı tek şey zamandır. İçinde yaşadığımız doğaya baktığımızda yaşamın her saniyesinde ve her şeyde başlangıç ve bitiş çizgisi içindeki geçişler gözlemlenebilir. Hareket ve aktifliklerle geçen hayatın içinde değişen miktar farklılıklarını güneşin doğuşu ve batışı sürecinde artan ve tekrardan azalan ışık ve ısıda, bir yaprağın büyümesi, sonbaharda düşmesi, su moleküllerinin sıklaşarak buhardan su, kar ve buza ve tekrardan buhara dönüşümü, ışık ve gölgenin kendi içinde miktarları, buzlu zirvelerden aşağılara inildikçe ağaçların, ısının ve yaşamın artması, denizin kıyıdan uzaklaştıkça derinliğinin artması ve renginin koyulaşması, büyük kayaların parçalanarak taşlara ve ufalanarak kumlara dönüşmesi, sesin ve cisimlerin uzaklaştıkça küçülmesi ve tüm yaşam içindeki değişen miktarlar örnek gösterilebilir (Görsel 1-4). Bütün bu miktar kavramları yöntem, etki ve görünümleriyle farklı olsalar da, başlangıçtan bitişe giden yolda anlamları aynı; söylemleri farklı sözler ya da bir şarkının farklı enstrümanlarla çalınması gibidirler (Şekil 1, 2). Uzak – yakın, büyük – küçük, açık – koyu, net – bulanık, sertlik – yumuşaklık, azlık – çokluk, sıcak – soğuk gibi daha pek çok miktar içeren kavramlar yaşam içinde oluşurlar. Hayatı gözlemleyen ve düşünen insan, aktifliklerle dolu yaşamın bilinen sonun dışına çıkılamayan kararlı, akan fakat değişmeyen zamana bağlı olarak başlangıç – bitiş, varlık – yokluk kavramları üzerine kurulu olduğunu bilir ve sonsuzluğa özlem duyar. Geceleri gökyüzündeki derin karanlığın içinden parlayan yıldızları izler. En iyi temennilerini sonsuzluk içeren ifadelerle belirtir.

SDÜ ART-E
Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi
Haziran'19 Cilt:12 Sayı:23
ISSN 1308-2698

Şekil 1. Miktar örnekleri.

Şekil 2. Miktar örnekleri.

Görsel 1. Rüzgarın ağacın yapraklarını dökerken miktar etkisi.

Görsel 2. Yaprak dökümünde miktar örneği.

Görsel 3. Kar yağarken miktar örneği.

Görsel 4. Denizde balıkların derinden kıyıya yoğunluğu.

Doğanın yaşam prensiplerini oluşturan zaman ve miktar kavramları, estetik başarılarla tarihi derinliklere sahip Türk halı sanatının geometrik zengin desen kompozisyonları ve motiflerindeki gizemli anlatımla halıların yüzeyinde yer alırlar. Halıları dokuyanların hiçbir görsel sanat eğitimi olmadan, geçmişten gelen gözlem, düşünme, farkındalık ve kültür birikimi nedeniyle, estetik çözümlemeleri oldukça ileri düzeye ulaşmıştır. Bu nedenle Türk halıları fonksiyonel özelliğinden öte, sanat eseri kimliği kazanmıştır. Ayrıca; dokunduğu bölgeye ait doğal boyarmaddelerle yapılan renklerin kullanımı, halıların dokuma kalitesi ve güçlü tekniği halıların sanat değerini arttırmıştır.

Desen ve motiflerdeki geometrik üslubun temelini oluşturan üç ana formun kavramsal özelliklerine bakıldığında üçgen; sivri köşeleriyle sertlik, aktiflik, yön ve hız, daire; yuvarlak yapısıyla hareket ve yumuşaklık, kare ise 90 derecelik dörtkenar yapısıyla durağan ve kararlılık kavramları içererek, diğer iki form olan üçgen ve daire formlarını kapsar. Herhangi bir unsurun başlangıçtan bitişe giden yolunun zamanla sınırlı olduğu biliniyorsa, hareket yapısı hangi tür aktifliklerle olursa olsun, izlediği yolun bütünü kare form gibi kararlı ve durağan bir yapıdır.

Güneş; gökyüzü bulutlu da, açık da olsa doğar ve batar. Gökyüzünün değişen atmosfer yapısı güneşin doğuşu ve batışına etki etmez.

Üçgen; geniş tabanıyla zemine sağlam oturarak, doğanın yaşam şartlarına karşı koyabilen en dayanıklı formdur. Yer çekimi, rüzgar ve diğer hava şartlarının zirveden aşağıya doğru azalan miktar etkisi, yeryüzünde sağlam duran üçgen formunda görünümler sunar. Bu oluşumlara dağlar ve tepeler en iyi örneklerdir. Üç köşesinin sivri yapısı nedeniyle sertlik ve aktiflik kavramı içerir. Üçgenin doğada yükselen yapısında fırtınalar, yağmurlar tutunamaz. Ancak kendi gibi sert buzlara sahiplik eder. Doğadaki diğer örneklere bakıldığında kuşların sert gagaları, yırtıcı hayvanların üçgen tırnakları ve dişleri, bitkilerin dikenleri gibi pek çok örnek üçgen formun sertliğini tanımlar. Yön ve hız mesajı verir. Yine üçgen; kar ve bulutlarla kaplı, uzun süre üzerinde durulamayan zirveyi temsil eder. Doğadaki sert koşullar, yaşamda ise geçen zamanın yıpratıcı etkisi; zirvedeki kalıcılığı mümkün kılamaz.

Daire formunun üçgen gibi sert ve aktif görünümü yoktur. Yumuşaklık ve hareket kavramı içerir. Bu nedenle günlük yaşamda hareket istenen alanlarda daire formu kullanılır. Hayata bakıldığında yaşam daire formuyla başlar. Tohumlar genelde dairesel formdadır. Yine; üzerinde yaşadığımız dünya dairesel formdadır. Kendisi ve güneş etrafında belirli sürede dönerken, formu nedeniyle yüzeyindeki ışık ve ısı etkisi yumuşak geçişlerle olur ve bu kesintisiz süreçte değişen zengin formlar ve renklerle bize 365 gün; her saniyesi değişen ve tekrar yaşanamayan, miktar kavramlarına dayalı zengin görünümler sunar.

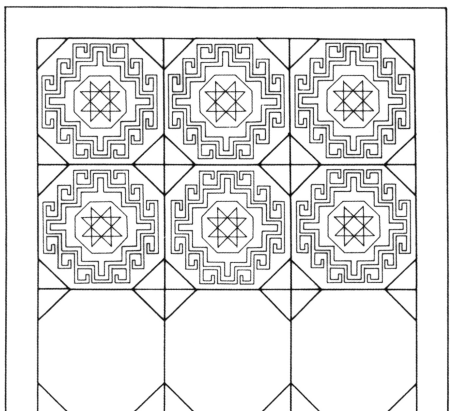
2. KOMPOZİSYON VE DESENLERDE MİKTAR KAVRAMI

Halıların desen kompozisyonlarındaki hayatın sonsuzluk özlemi ve doğadaki yaşam farkındalığı; duygu ve düşüncelerin yüklendiği çeşitli büyüklükteki desen ve motiflerle giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini kapsayan estetik anlatımlarla yer alır. Selçuklulardan gelen gökyüzü ve sonsuzluk prensibi Türk halı sanatının kompozisyon ve desenlerin ana temasını oluşturur. Bu nedenle kilimlerde daha çok yeryüzündeki konular ele alınırken, halıların kompozisyonlarında ise genelde gökyüzü, yıldızlar ve sonsuzluk gibi kavramlar işlenmiştir. Çünkü bu kavramlar büyüklük ve sonsuz gücü temsil ederler.

Yaşam ve sonsuzluğun özlem duyulduğu gökyüzünün zaman çemberinde izlediği yol bir tasarım kompozisyonu gibi düşünüldüğünde, tüm hareket ve aktifliliğiyle giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini kapsayan kompozisyon şeklinde kare form gibi kararlı ve durağan bir yapıdadır. Bu nedenle halıların kare - dikdörtgen kompozisyonların içlerinde yer alan desenler, sonsuzluğa duyulan özlemle tekrar ederler. Desenlerde ve aralarda yer alan üçgen formundaki motifler hayatın zamana bağlı kararlı yapısı içinde değişen aktiflikleri temsil ederler. Orta zemin kompozisyonlarında yaşamda miktar içeren ve sonsuzluk özlemiyle devam eden olaylar, hayatın belirli sonun dışına çıkılamayacağı mesajını veren bordürlerle durdurulmuştur. Bu bordürler de yine dıştan orta zemine doğru ince, kalın ve ince yapısıyla miktar kavramı içerirler.

Türk halı sanatında miktar içeren kompozisyonlar farklılıklar oluşturmaktadır.

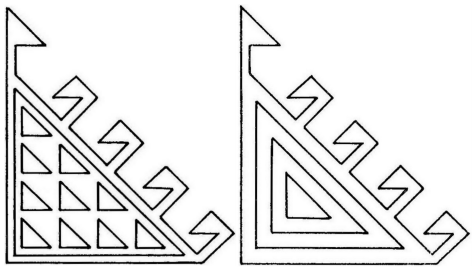
Orta zeminde gökyüzü, güneş ya da büyük yıldız grubu desenler, hayatın belirli yapısının dışına çıkılamayan kararlı yapısını temsil eden, tek ya da tekrar eden kare - dikdörtgen kompozisyonlarla yer alırlar (Şekil 3), (Görsel 5). Kare - dikdörtgen kompozisyonlar içinde sekizgen form olabilen desenlerin köşelerinde ise, yaşamda değişen miktarlar ve zaman kavramı içeren üçgen desenler bulunur (Şekil 4). Hayat süresince gökyüzündeki yıldızların yeri değişmeden, kararlı ve durağan olarak bulunduğu yerde izlenmesi, kompozisyonların kare - dikdörtgen ve desenlerin düzenli tekrarına en büyük etkendir. Yine; aynı desen ve motiflerin farklı renklerle yüzeyde tekrarı; yaşamda tekrar eden, fakat aynısının yaşanamadığı gün, mevsimler ve yıl gibi geçen zamanın göstergesidir.

Şekil 3. Kare - Dikdörtgen kompozisyon.

Görsel 5. 18. yüzyıl Orta Anadolu. 134 x 179 cm. Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Env. No: 377.

Şekil 4. Köşe desenleri

Kompozisyon ve desenlerde miktar kavramının diğer temsilcisi mihrap desenli halılardır. Orta zeminde yer alan mihraplar bazen üç, bazen ise tek desenli olabilmektedir. Kararlı form kare - dikdörtgen ve üzerinde aktif üçgen formlarının birleşiminden oluşan mihrap deseni; gökyüzü, kubbe ve en önemlisi hayatın başlangıcından giderek yükselen ve tekrardan sona doğru giden kararlı yolunu anlatır. Üç mihrap desenli halılarda ortada büyük mihrap deseninin iki yanındaki küçük mihrap desenleriyle bu anlatım daha da güçlendirilmiştir. Mihrapların içlerinde sonsuzluğu temsil eden geometrik yıldız motifleri ve cenneti temsil eden geometrik çiçek motifleri yer alırlar (Görsel 6). örneğindeki mihrap deseninde basamaklar yaşamdaki çıkışları ve inişleri, zirvede el açmayı, mihrap deseninin ortasında bulunan sekizgen büyük yıldız ve etrafındaki küçük yıldızlar, çiçekler ve dizilimli üçgen formlardan hayat ağacı motifleri hayatın sonsuzluğa giden yolunu anlatır. Mihrap deseninin köşelerinde yer alan iç içe ve kenarlarda sıralı küçük üçgenlerin dizildiği büyük üçgen desenler ise, hayatın çıkış ve iniş serüvenindeki zaman ve miktarları belirtir. Aynı anlayışı Selçuklu ve Osmanlı dini mimarilerinde ve mezar taşlarında görmek mümkündür. Mezar taşlarının formları da yine yaşam ve miktar kavramlarının anlatımlarını içerir. Mezar taşlarının dairesel ya da üçgen formları; insanın başlayan ve biten hareketli yaşam çizgisini, taşların üzerinde kişi bilgileri yazılı kare – dikdörtgen alan ise, durağan vücut yapısını ve diğer açıdan insanın hareketli yaşamına karşın, başlangıçtan sona kararlı, bilinen sonun dışına çıkılamayan durağan hayatını temsil etmektedir. Bu nedenle başlangıç ve bitişin kaçınılmaz kararlılığı halılarda mihrap desenlerinde görüldüğü gibi, kubbe, kemerli yapılar ve mezar taşlarında da görülür.

Görsel 6. Çanakkale, 118 x 145 cm. Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Env. No: 383.

3. Sonuç

Türk sanatı içinde önemli bir yere sahip olan halılarda en önemli konu, profesyonel sanatçıların kendi duygu ve düşüncelerini kişisel formlarla yüzey tasarımları ve sanat eserlerine aktarmaları gibi, halıları dokuyanların; fonksiyonelliğin ötesinde gözlem, farkındalık ve düşüncenin üstün estetik anlayışla son derece başarılı kompozisyon, desen ve motiflerle üretimlerine yansıtmalarıdır. Bu nedenle geçmişten günümüze kalan örnekler, gelecek nesillere Türk kültürünün ve estetik anlayışının izleri olarak müze ve özel koleksiyonlarda yer almaktadırlar. Halıları dokuyanlar bugün hayatta olmasalar bile, geçmişin isimsiz sanatçıları olarak geride bıraktıkları bu kültür miraslarıyla, geleceğe kendilerinden bir iz bırakmışlardır.

Halıların kompozisyonlarına günümüz açısından bakıldığında, günümüzdeki pek çok araştırma, gözlem ve düşünceye rağmen, geçmişte büyük bir farkındalığın olduğunu görmekteyiz. Çünkü halıların kompozisyon ve desenleri; dokuyanlara dışarıdan dokumaları için desen kartonu şeklinde verilmemiştir. Kompozisyonlar geçmişten gelişerek gelen kültür birikimiyle şekillenmiştir. Fakat günümüzde sanayi üretimlerinin el sanatlarının yerini alması

nedeniyle tüm el sanatlarında olduğu gibi, el halısı üretiminde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle bu farkındalıktan bahsetmek pek mümkün değildir. Türk halı sanatının devamı için yapılan projelerde dokuyuculara üretim kimliği için desenler verilirken, öncelikle geometrik formların yaşamla kavramsal ilişkisi, desen ve motiflerdeki kavramsal özellikler, dokuyucunun kendisini nasıl temsil edebileceği anlatılması gerekir. Çünkü bu yöntemin dışında seçilen bölgelerde yapılan proje üretimleri kişiyi doğru temsil etmeyerek, dokuyucunun duygu ve düşüncelerini yansıtamadığı, ezbere dayalı ve geçmiş motiflerden derleme üretimler olacağı için, bu üretimlerin sanat eseri kimliğinden ve projenin kalıcılığından bahsetmek mümkün değildir.

Kaynakça

Çiloğlu, H. (1999). "Nevşehir, Niğde, Konya Halılarının Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi", *Erdem*, Halı Özel Sayısı-1, C 10, S 28, s.95 - 99, 224 – 236.

Çiloğlu, H. (2000). "Halı Tasarımının Yüzey Tasarımı Olarak Değerlendirilmesi", *Öneri*, S 13, s.101-102.

Çiloğlu, H. (2000). "Yüzey Tasarımlarında Formlar ve Kavramlar İlişkisi", *Öneri*, S 13, s.103 – 104.

Çiloğlu, H. (2017). "Kare Formun Yaşamla Olan Kavramsal İlişkisi", *Imfarts* 2017, s.235 – 237.

İnan, Ç. (1998). *Soyut ve Somut Tasarım Olgusunda Anlatım Yöntemleri*, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.

Tunalı, İ. (1989). *Estetik*, 3. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Hakan Çiloğlu, 2014, Fotoğraf.

Görsel 2. Hakan Çiloğlu, 2016, Fotoğraf.

Görsel 3. Hakan Çiloğlu, 2015, Fotoğraf.

Görsel 4. Hakan Çiloğlu, 2016, Fotoğraf.

Görsel 5. Türkish Handwoven Carpets, Code 0109.

Görsel 6. Türkish Handwoven Carpets, Code 0053.